

613
F 12

Fahidy József

Életmentők

langba sem szabad semmilyen körülmények között egyedül lemenni, függetlenül attól, hogy fiatal barlangász valaki, vagy már több évtizedes múlt áll mögötte. Az ember bármennyire elővigyázatos, a barlang mélye mindig tartogat valami meglepetést. Egy megcsúszással járó bokaficam, ami az utcán járva bármikor előfordulhat, hétköznapi ügy. Ám kificamodott bokával akár a legjobban ismert barlangból is kijutni – szinte lehetetlen.

Öreg barlangászok is csak anekdotaszerűen mondogatják egymásnak: „Én már lámpa nélkül is kitalálok, mert tudom, hogy az egyik kő után melyik következik.” De azért megfelelő világítóeszköz nélkül és egyedül, egyik sem megy barlangászni.

A barlangért rajongó Andris életében az 1965-ös esztendő fordulópontot jelentett.

– Akkor nekem is megadatott az a sikerélmény, hogy új barlangrészt fedezhettem fel a Mátyás-hegyiben. Ma már ennek a járatnak a neve is megtalálható a térképen. A barlangi névadáskor Természetbarát szakasznak neveztük el.

Mikor már megfelelő tapasztalatokkal rendelkezett, elérte azt is, hogy tagja lett az önkéntes barlangi mentőszolgálatnak. Először kisebb, könnyebben megoldható feladatokkal bízták meg, majd fokozatosan nehezebb tennivalókat kapott. Eltévett embereket vezetett ki a napfényre, a barlangok különös varázsú világából. Ági esete azonban más volt.

– Kora reggel indultunk Budapestről. A solymári barlang mélyén, a Fehér-terem tőszomszédságában a Vörös Meteor egyesület barlangászai új barlangrészt fedeztek fel. Ezt a francia barlangkutató nagyjáról, Lubens-teremnek nevezték el. Az ott levő emléktáblát minden év februárjában megkoszorúztuk, s utána a zsíroshegyi turistaházban aktívaértekezletet tartottunk. Szokássá vált ilyenkor – az elmúlt évi teljesítmények értékelésén kívül – a közös ebéd, a tapasztalatok, az élmények kicserélése is.

Akkor még nem töltöttem be a 18-ik életévemet sem, s mint

ifjanc, nagyon élveztem annak a napnak minden percét. Egészen addig, amíg egy társunk lélekszakadva oda nem rohant hozzánk. Ziháltan kiabálta „Gyertek gyorsan! Segíteni kell!” A gőzölgő bográcsgulyást épp akkor tették le az asztalunkra. Már a számban éreztem kellemesen csípős ízt, azonban egy emberként pattantunk talpra valamennyien. A „mi történt”-re csak annyi választ kaptunk, hogy Ági – aki maga is barlangász volt –, a Lófej-teremnél megcsúszott és lezuhant. Először többen azt hitték, hogy tréfáról, viccről van szó – mivel már megesett ilyen. – Társunk viselkedéséből azonban nyilvánvalóvá lett, hogy nem ugrat bennünket.

A Lófej-terem a solymári barlang felső részében található, körülbelül fele úton a bejárat és a fehér-termi kürtő között. A bejárat felől indulva először egy kis uszodán, majd ezt követően egy S alakú, rendkívül szűk járaton kell az embernek keresztülpréselnie magát. Abból kiérve ott tártong a Lófej-terem 10 méter mély aknája. Az odajutás rendkívül veszélyes és gyakorlott barlangászoknak is komoly erőpróbát jelent. Itt csúszott meg Ági.

Egyszerre indultunk el valamennyien, ám hamarosan kiderült, így csak az utat torlaszolja el egymás elől, de érdemben nem tudunk segíteni. Azonnal megalakult egy mentőcsoport, amelynek vezetője a sok tapasztalattal rendelkező Bajomi Dániel lett. A kint maradók közben telefonáltak a pilisvörösvári bányamentőknek, majd értesítették a budapesti mentőket is.

Hamar megtaláltuk Ágit. A mentő pedig 20 percen belül szirénázva megérkezett a barlanghoz.

– Mi történt? – kérdezte a fiatal mentőorvos.

Elmondtuk, hogy egyik társunk a mélybe zuhant, nagy fájdalmai vannak. Súlyosan megsérült.

– Én még soha nem voltam barlangban. Szólok az egyik ügyeletes kollégámnak, ő biztosan lemegy magukkal.

A mentőkocsi visszafordult. Valószínűleg útközben már

rádióon keresztül értesítették a központjukat az eseményről, mert negyedórán belül már ott volt a másik mentőautó.

A fiatal, alacsony termetű orvos bátrabb volt. Vállalkozott arra, hogy a terepet jól ismerő három barlangász kíséretében Ágit odalenn részesítse elsősegélyben.

Minden elismerést megérdemel a fiatal doktor. Nem kímélte magát. Kúszott, függeszkedett, átpréselődött a szűk lyukon is, hogy egy rászorulón segítsen.

Azonnal megállapította, hogy Áginak combnyaktörése van. Táskájából elővette az injekciós fecskendőt, előbb fájdalomcsillapítót, majd nyugtatót adott a magatehetetlen, szenvedő lánynak.

– Mást itt nem tudok tenni. Ki kell hozni a szabadba.

Az orvos két társunkkal visszaindult.

Ági nyöszörgött, kínjában a szája szélét harapdálta.

– Jaj, itt halok meg!

Bajomi Dániel röviden csak ennyit válaszolt:

– Nem hagyunk itt!

Bajomi irányításával megkezdődött a küzdelem.

Ágit először a mélyből – csörlő nélkül – a járatra kellett felemelni. Tudni kell – s mi ezt az elsősegély-oktatásnál megtanultuk –, hogy a combnyaktörés nemcsak rendkívül fájdalmas és nehezen gyógyul, de az ilyen sérültet csak vízszintes fekvőhelyzetben, hordágyon szabad szállítani. A mi feladatunk az volt, hogy Ágit lehetőleg úgy szabadítsuk ki, hogy minél kisebb fájdalmat okozzunk neki. Igen ám, de nem volt hordágyunk. S ha lett volna, azzal sem értünk volna sokat, mert olyan szűk volt a hely, hogy a hordágy nem fért volna el. Legalább két órába telt, amíg a mélyből ki tudtuk emelni. Nagyon nehéz volt. Kúszkódtunk valamennyien, amíg centiről centire jutottunk feljebb. A mi szenvedésünk azonban eltörpült a 17 éves diáklány fájdalmai mellett. Ránki Ernő és Szentés György vett közvetlenül részt a mentésben, de rajtuk kívül még 15–20 személy tartózkodott a barlangban. S ha valaki közülük kidőlt, jött a friss erő, az újabb segítség. Mire

ifjanc, nagyon élveztem annak a napnak minden percét. Egészen addig, amíg egy társunk lélekszakadva oda nem rohant hozzánk. Ziháltan kiabálta „Gyertek gyorsan! Segíteni kell!” A gőzölgő bográcsgulyást épp akkor tették le az asztalunkra. Már a számban éreztem kellemesen csípős ízt, azonban egy emberként pattantunk talpra valamennyien. A „mi történt”-re csak annyi választ kaptunk, hogy Ági – aki maga is barlangász volt –, a Lófej-teremnél megcsúszott és lezuhant. Először többen azt hitték, hogy tréfáról, viccről van szó – mivel már megesett ilyen. – Társunk viselkedéséből azonban nyilvánvalóvá lett, hogy nem ugrat bennünket.

A Lófej-terem a solymári barlang felső részében található, körülbelül fele úton a bejárat és a fehér-termi kürtő között. A bejárat felől indulva először egy kis uszodán, majd ezt követően egy S alakú, rendkívül szűk járaton kell az embernek keresztülpréselnie magát. Abból kiérve ott táng a Lófej-terem 10 méter mély aknája. Az odajutás rendkívül veszélyes és gyakorlott barlangászoknak is komoly erőpróbát jelent. Itt csúszott meg Ági.

Egyszerre indultunk el valamennyien, ám hamarosan kiderült, így csak az utat torlaszoljuk el egymás elől, de érdemben nem tudunk segíteni. Azonnal megalakult egy mentőcsoport, amelynek vezetője a sok tapasztalattal rendelkező Bajomi Dániel lett. A kint maradók közben telefonáltak a pilisvörösvári bányamentőknek, majd értesítették a budapesti mentőket is.

Hamar megtaláltuk Ágit. A mentő pedig 20 percen belül szirénázva megérkezett a barlanghoz.

– Mi történt? – kérdezte a fiatal mentőorvos.

Elmondtuk, hogy egyik társunk a mélybe zuhant, nagy fájdalmai vannak. Súlyosan megsérült.

– Én még soha nem voltam barlangban. Szólok az egyik ügyeletes kollégámnak, ő biztosan lemegy magukkal.

A mentőkocsi visszafordult. Valószínűleg útközben már

rádióon keresztül értesítették a központjukat az eseményről, mert negyedórán belül már ott volt a másik mentőautó.

A fiatal, alacsony termetű orvos bátrabb volt. Vállalkozott arra, hogy a terepet jól ismerő három barlangász kíséretében Ágit odalenn részesítse elsősegélyben.

Minden elismerést megérdemel a fiatal doktor. Nem kímélte magát. Kúszott, függeszkedett, átpréselődött a szűk lyukon is, hogy egy rászorulón segítsen.

Azonnal megállapította, hogy Áginak combnyaktörése van. Táskájaából elővette az injekciós fecskendőt, előbb fájdalomcsillapítót, majd nyugtatót adott a magatehetetlen, szenvedő lánynak.

– Mást itt nem tudok tenni. Ki kell hozni a szabadba.

Az orvos két társunkkal visszaindult.

Ági nyöszörgött, kínjában a szája szélét harapdálta.

– Jaj, itt halok meg!

Bajomi Dániel röviden csak ennyit válaszolt:

– Nem hagyunk itt!

Bajomi irányításával megkezdődött a küzdelem.

Ágit először a mélyből – csörlő nélkül – a járatra kellett felemelni. Tudni kell – s mi ezt az elsősegély-oktatásnál megtanultuk –, hogy a combnyaktörés nemcsak rendkívül fájdalmas és nehezen gyógyul, de az ilyen sérültet csak vízszintes fekvőhelyzetben, hordágyon szabad szállítani. A mi feladatunk az volt, hogy Ágit lehetőleg úgy szabadítsuk ki, hogy minél kisebb fájdalmat okozunk neki. Igen ám, de nem volt hordágyunk. S ha lett volna, azzal sem értünk volna sokat, mert olyan szűk volt a hely, hogy a hordágy nem fért volna el. Legalább két órába telt, amíg a mélyből ki tudtuk emelni. Nagyon nehéz volt. Kúszkódtunk valamennyien, amíg centiről centire jutottunk feljebb. A mi szenvedésünk azonban eltörpült a 17 éves diáklány fájdalmai mellett. Ránki Ernő és Szentés György vett közvetlenül részt a mentésben, de rajtuk kívül még 15–20 személy tartózkodott a barlangban. S ha valaki közülük kidőlt, jött a friss erő, az újabb segítség. Mire

a kürtőből kiemeltük a sérültet, mindnyájan borzasztóan elfáradtunk. De a neheze még ezután várt Ágira. No meg ránk is.

Közben megérkeztek a pilisvörösvári hivatásos bányamentők is. A bejáratnál idegesen várakozók közül három társunk vezette őket a barlangba. Nyomdafestéket nem tűrő kifejezéseket használva haladtak előre. Mikor a Cirkusz-teremhez érkeztek, megkérdezték: ki van a sérült mellett?

– Mintegy 15 önkéntes barlangi mentő! – volt a válasz.

– Akkor azok ki tudják hozni – ezzel visszafordultak.

A kijáratnál leültek a földre és ott maradtak.

Mi pedig újult erővel folytattuk a mentést. Egy 40–50 centi széles járaton rövid ideig „pihenni” hagytuk a könnyező Ágit. „Haditanácsot” tartottunk: a keskeny, hepehupás, laza talajon hogyan haladjunk tovább.

– Felemelni nem lehet – mondta Bajomi.

– Húzzuk vagy toljuk? – kérdeztem.

– A tereptől függ! – hangzott a válasz.

Megkezdődött az újabb erőpróba. A veszélyes, keskeny és kanyargós úton kellett centiről centire előbbre jutni. Közben arra ügyeltünk, hogy a nagy igyekezet során közülünk se legyen újabb áldozat. Nehezen bár, de elérkeztünk ahhoz az átkozottul szűk S kanyarhoz, amin még az egészséges barlangász is csak átpréselni tudja magát.

Újabb pihenés és erőgyűjtés után hangzott el a javaslat:

– Ki kell bővíteni.

Csattogtak a rövid nyelű balták, kalapácsok. A gránitnál is keményebb kőzetre ütve szerszámaink szikráztak, de a járat milliméterrel sem bővült.

– Ez hiábavaló erőfeszítés – vélekedett Bajomi Dániel.

– Itt vannak a bányamentők. Azok robbantani is tudnak.

– Még mi a fenét nem. Hogy még aza nyavalyás S kanyar is szűkebb legyen?

– Légy „férfi” Ági! – szólt valaki. – Azon is átpréselünk.

Szegény kislány addigra kínjában már szinte a haját tépedeste.

Újból kezdtük.

Voltak olyan útszakaszok, ahol csak előlről tudtuk húzni, máskor meg hátulról lehetett tolni. Tudtuk, hogy a combnyaktöréses sérültet tolni embertelenség, de nem volt más választásunk.

Egyik társunk a hóna alá nyúlt – miközben feltehetően újabb fájdalmat okozott – így húzta előre. Őt a mögötte levő mentő biztosította, nehogy a mélybe zuhanjanak mindketten.

Mintegy öt métert haladhattunk előre, amikor kiderült, hogy tovább húzni nem lehet. A helyszűke miatt tolni kell. A rendkívül keskeny szakaszon háttal a mély kürtő felé fordítottuk a lány felsőtestét. Egyikünk a derekára erősített kötelet tartotta, nehogy Ági meg a fejét tartó Ránki a mélybe zuhanjon. Így kezdtük el hátulról tolni.

A velőt rázó sikoltásra dermedten megálltunk.

– Mi történt? – kérdeztem.

– Nagyon fáj – sírt Ági.

– Melyik lábad fáj?

– Mind a kettő.

– Melyik tört el?

– Nem tudom.

– Az orvos azt mondta, a jobb – kiabálta Bajomi.

Igen ám, de az szinte magatehetetlenül csüngött, mivel nem volt alatta szilárd talaj. A megoldás szinte kilátástalannak tűnt. Csak a bal lábát, illetve a talpát nyomtam, miközben ügyelni kellett arra, hogy a levegőben lógó jobbot a kiálló szikladarabok ne sértsék fel.

Nem tudom, mennyi idő alatt húztuk, nyomtuk át Ágit a két kanyaron, csak arra emlékszem, hogy szörnyen kínlódtunk valamennyien. Mindehhez hozzá kell képzelni, hogy Ági ruházata állandóan beleakadt a szűk járat kiálló, éles kőveibe. Ebből a fájdalmas feszülésből pedig csak úgy lehetett kiszabadítani, ha előlről vagy hátulról újból és újból

megemeltük. Egy-egy ilyen szabadító mozdulat azután újabb fájdalmakat, kínokat okozott.

De nem volt más lehetőségünk.

Ági derekasan viselkedett. A végtelen hosszú ideig tartó út alatt egyszer sem veszítette el eszméletét.

Csaknem háromórás küzdelem után húztuk ki combnyaktöréses társunkat a solymári barlangból.

Az már szinte természetes, hogy a mentők megvárták a sérültet, hordágyra fektették és szirénázva vitték a János-kórházba. Azóta meggyógyult. Ma is a barlang szerelmese.

Thime András másik felejthetetlen barlangi mentése, ha nem is volt ilyen drámai, de emlékében ma is él.

A Ferenc-hegyi barlangot Aragonit barlangnak is hívják. A Pécsi Márton által szerkesztett Természeti földrajz így írja le:

„A Ferenc-hegy délnyugati részén, a II. kerület Törökvészi út 60. számú ház előtt, a tengerszinttől számítva 260 méter magasan van a bejárata. A barlangnak ezen a ponton van az évszázadokkal ezelőtt kialakult természetes bejárata, néhány évtizeddel ezelőtt azonban egy mesterséges bejáratot is csináltak.

A Ferenc-hegyi barlang numunilás mészkőben létrejött bonyolult alaprajzú üreg- és hasadékrendszer. A szerkezeti hasadékok a hévizek oldó hatására alakultak ki. A felszálló hévizek egykori kettéhasadt kürtőjének a fele jól kivehető az egyik sziklafalon. Ezt a barlang falain képződött, réseit kitöltő aragonit-, borsókő-, barit-, lublinit-, gejziritlerakódások, gömbfülkék, forrástölcsérek tanúsítják. A barlangot 1933-ban csatornaépítés közben fedezték fel. Később egyre több járata vált ismertté, és feltárt szakaszának hossza megközelíti a 4 kilométert. Mélysége 40 méter. Nyugati részén a három egymással párhuzamosan húzódó szűk főhasadékot ferdén keresztirányú folyosók metszik. A zezugos labirintusok keleti bal szárnyában a járatok két szintje alakult ki

mély, függőleges aknákkal. Cseppkövekben, tágas termekben a barlang viszonylag szegény. Nyugati részén alakult ki a legnagyobb ürege: a Bocskai-terem és a csaknem 20 méter mély Zrínyi-akna. Ugyancsak ebben a szárnyban keletkeztek a 3 méteres gömbfülkékkel is rendelkező kupolatermek.”

Éjjel egy órakor riasztották a rendőrséget, hogy a 27. számú Szakmunkásképző Intézet két diákja délelőtt elment barlangászni, és azóta nem adtak életjelt magukról. Hárman indultak túrázni. Jóska, Laci és Árpád. A Törökvészi útnál Árpi elvált társaitól, és este 8 órára visszaérkezett a diák-szállásra. Két barátjáról csak annyit tudott, hogy a Törökvészi útnál akartak a barlangba leereszkedni. Az ügyeletes nevelő éjfélig várta a két diákot, majd az esetről értesítette az igazgatót. Annak utasítására hívta fel a Budapesti Rendőr-főkapitányság ügyeletét, és jelentette be a történeteket.

Hétfőn éjjel pontosan egy órakor fékezett a rendőrautó Thiméék háza előtt. A főtörzsőrmester már nem először kérte a 17 éves fiú segítségét.

Andris legszebb álmából ébredt. Amikor meglátta a kicsiny előszobában a tagbaszakadt főtörzsőrmestert, szinte köszönés helyett kérdezte:

– Melyik barlangba megyünk?

Mikor megtudta, hogy a Ferenc-hegyibe kell menni, felöltözött, magához vette a barlang térképét, és azonnal indult.

Útközben még elmentek három önkéntes barlangi mentőért, akiket a város különböző pontjain szintén álmukból riasztottak fel a rendőrök. A barlangnál alig szálltak ki a kék-fehér rendőrségi autók, amikor megérkezett a másik kettő is, újabb hét önkéntessel.

Gyorsan és szakszerűen megbeszélték a tennivalókat, feltették sisakjaikat, ellenőrizték a felszerelésüket, a lámpákat, aztán szétváltak. Négyfős csoport a csatornázás során feltárt „kapun” ment be, míg heten a természetes barlangbejá-

raton. A mélyben ez a társaság is kettévált. Az egyik csoportban négyen, a másikban pedig hárman indultak „pijogva” felderíteni az eltűnteket.

A pijogás a héja és a vércse hangjához hasonlít. Már évtizedekkel ezelőtt rájöttek a barlangkutatók, hogy ez az általuk kikísérletezett jel hallható legjobban a labirintusok világában.

A három kutatócsoport tehát három különböző irányból közeledett a barlang közepe felé. A rendőr főtörzsőrmester – aki többször értesített már barlangi mentőket – egy óra eltelte után URH-rádióan a központi ügyeletről kérte, hogy a Törökvézi úti bejárathoz küldjenek egy mentőkocsit, hátha szükség lesz orvosi segítségre. A mentőautó 2 óra 28 perckor a megadott címre érkezett.

A barlangban közben folyt a kutatás. Öt óra 19 perckor hangfoszlány ütötte meg a távolból Thiméék fülét. Mintha azt hallották volna, hogy „segítség!”...

Megálltak. Egyszerre kezdtek pijogni, majd elhallgattak, és szótlánul vártak. A messzi távolból már tisztán hallották az elcsigázott hangot: „Segítség!”

A mentőcsoport vezetője megjelölte a hang irányát. Óvatosan haladt a csoport. A vezető lámpáját lóbálva, egyedül pijogott. Tőlük jobbra újból felhangzott: „Segítség!”

A zezugos, kanyargós, szűk úton nyakba húzott fejjel haladtak előre. Öt-hat lépésenként pijogtak... Most már minden jelzésre közelebből és közelebből kaptak választ. Míg végre a két eltévedt fiú boldogan és megkönnyebbülve pillantotta meg a barlangi mentők lámpájának kékes fényét.

Néhány perccel hat óra után valamennyien a szabadban voltak. Az eltévedt fiúknak nem volt szükségük orvosi segítségre. A helyszínen várakozó rendőrautóval vitték őket a diákszállásra.

Thime András a fárasztó éjszaka után csak a harmadik órára ért be a szakmunkástanuló intézetbe. Mikor az igazgatói irodában bemutatta az igazolást, mely arról tanúskodott,

hogy azon az éjszakán barlangi mentőként tevékenykedett, az éppen ott tartózkodó, fáradt, kialvatlan kollégiumi nevelőtanár hitetlenkedve kérdezte:

– A Ferenc-hegyi barlangban voltál?...

– Igen.

– Hát akkor ő hozta ki Árpit, meg a másik srácot.

Thime András akkor tudta meg, hogy két eltévedt iskolatársa mentésében vett részt. A hír hamar körbefutott az iskolában. Egyikük, Árpi, a foglalkozás után megkereste, megölelte, s könnyes szemmel csak ennyit mondott:

– Köszönöm, pijogós barátom.

két szervezetnél nyilvántartják az önkéntes barlangi mentők névsorát, és a bejelentéstől számított egy órán belül megindul az eltévedtek felkutatása.

Vizet, ennivalót a Pest környéki barlangokba indulók ne vigyenek magukkal, mert azzal csak szemetet csinálnak. Ha esetleg hosszabb időre mennek, akkor ajánlott tapasztalt, szakavatott vezető tanácsát követni.

Amennyiben egy járatlan amatőr csoport a barlangban eltéved, és nincs már fényforrásuk, első természetes reakciójuk, hogy segítségért kiabálnak. Rövid idő után azonban elfáradnak, és akkor a kiabálást is abbahagyják. Ha nincs náluk világító számlapos óra, hamar elvesztik az időérzéküket is. Az is előfordul, hogy a fáradtságtól nem alszanak el. Vízcepegést vagy egyéb morajt közeledő lépésnek vélnék. S amikor ráébrednek tévedésükre, újabb pánikba esnek, különösen akkor, ha eszükbe jut, hogy indulás előtt senki-vel sem közölték, hogy hová indulnak.

Négy-öt órás várakozás után hallucinációik tompulnak, és a bajba jutottak mozdulatlanok lesznek, tompult állapotba kerülnek. Ilyenkor csak akkor kiabálnak segítségért, ha fényt látnak, vagy a barlangi mentők jellegzetes „pijjogása” eljut a fülükig, a tudatukig.

Thime András hosszú évek óta tagja a barlangi mentőszolgálatnak. Évekkel ezelőtt egy különösen nehéz eset kapcsán megkapta az Életmentő Emlékérmet is.

Tanulóéveit és az érem „megszerzésének” történetét a következőképpen mesélte el.

– A hatvanas évek elején kezdtem el barlangba járni. Előtte nagyon sokat kirándultunk, vonzott a természet szépsége, és mindig valami újat akartam látni. Ennek az újat akaró természetemnek köszönhetően hamarosan tagja lettem a Vörös Meteor természetbarát szakosztályának. Ott ismerkedtem meg a barlangi közlekedés alapvető szabályaival. Akkor vésődött belém, hogy még a legjobban ismert bar-

